

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Kiteen kaupunginhallitus lausuu maa- ja metsätalousministeriölle asiassa seuraavaa:

Selonteko kuvaa hyvin Suomessa pitkään tehtyä vahvaa, kansainvälisestikin tunnustettua ja monipuolista maaseutupoliittista suunnittelu- ja kehittämistyötä. Hyvää on erityyppisten maaseutualueiden erityispiirteiden ja muutostekijöiden tunnistaminen, maaseutua koskevan tutkimus- ja tilastotiedon hyödyntäminen, vakiintunut organisaatorakenne sekä selonteon tarjoama strateginen kehys visioineen, tavoitteineen ja kehittämis-suosituksineen. Strateginen viitekehys tukee Kiteen kaupungin tyyppisten taloudellisilta toiminnoiltaan monipuolisten ydinmaaseutualueiden kehittämisen tavoitteita. Selonteko voisi antaa vielä konkreettisempia ja täsmällisempiä linjauksia tavoitteiksi ja kehittämistoimenpiteiksi Pohjois-Karjalan kaltaisille ydinmaaseudun ja harvaan asutun alueille.

Selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen ovat kansainvälisen edelläkävijän mukaisesti oikein hyvät.

Suomalainen poikkihallinnollisesti koordinoitua maaseutupoliittiset toimet, jatkuvasti kehitetty toimintamalli ja paikkaperusteinen lähestymistapa politiikan, valmistelu- ja kehittämistoimien pohjana ovat olleet toiminnassa jo vuosikymmeniä. Selonteossa on tunnistettu hyvin erilaisten alueiden ja paikkojen tarpeet, vahvuudet ja mahdollisuudet. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä on jo pitkään toiminut kansallisesti verkostoituneena sekä vahvaan tutkimus- ja tilastotietoon pohjautuvana.

Selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin on kerrottu laajasti ja saatavissa oleviin tutkimus- ja tilastotietoihin perustuen. Maaseutualueiden elinvoimaisuuden uudistamiseen, huoltovarmuuden edistämiseen, alueiden eriarvoistumisen

torjumiseen, alueiden sisäisten kehityserojen vähentämiseen ja koko Suomen mahdollisuuksien hyödyntämiseen tarvitaan kokonaisvaltaisia, innovatiivisia, konkreettisia ja erilaisille maaseutualueille soveltuvia ratkaisuja eli käytännön toimia ja rahoitusmalleja. Joissakin tapauksissa älykäs sopeutuminen, kuten selonteossa on mainittu, on myös hyvä ratkaisu.

Selonteossa väestönmuutos on esitetty monipuolisesti huomioiden mm. ikääntyminen, nuoret, maahanmuutto, yksinasuminen ja monipaikkaisuus. Kiteen kaupunki on tyypillinen pohjoiskarjalainen kunta, jossa väestökehitys vaikuttaa suoraan kunnan työpaikkojen määrään ja elinvoimaan. Selonteossa on myös tuotu hyvin esille, että väestökehitykseen voidaan vaikuttaa myös positiivisesti luomalla uusia työpaikkoja mm. luonnonvarojen tehokkaammalla hyödyntämisellä, uudella teknologialla ja matkailukeskittymillä. Yhteisöllisyys on maaseutualueiden vahvuus, mutta väestön ikääntyessä ja vähetessä yhteisötoimijoiden määrät ovat laskussa ja monet maaseudun palvelut ovat vaarassa. Monipaikkaisten vapaa-ajanasukkaiden osaamisen hyödyntämistä kannattaisi lisätä.

Selonteko tunnistaa elinkeinorakenteen monipuolistamisen ja vahvistamisen tarpeen maaseutualueiden elinehtona. Maa- ja metsätalouden työpaikat vähenevät edelleen voimakkaasti. Teollisuus on maaseutualueiden toiseksi suurin työllistävä ala sosiaali- ja terveysalan jälkeen. Vuoteen 2040 mennessä metsä-, metalli-, ym. teollisuudessa automatisaatio, digitalisaatio/tekoäly ja vihreä siirtymä aiheuttavat laadullisia muutoksia, jotka vaativat osaamisen uudistamista, innovaatioita ja investointeja uuden teknologian käyttöön sekä uusien arvoketjujen rakentamista. Tähän uudistamistyöhön maaseutualueiden yritykset, kunnat ja kehittäjät tarvitsevat tehokkaita EU:n ja valtion rahoitusmalleja ja -välineitä.

Selonteossa kerrottu kansallinen maaseutuvisiomme vuoteen 2040 on: Elävä maaseutumme – turvallisen, toiveikkaan ja menestyksekkään tulevaisuuden ytimessä. Positiivinen visio kertoo hyvin yhteisestä tahtotilastamme suunnitella ja rakentaa pitkällä aikavälillä menestyvää maaseutua; osaavia ja yhteisöllisiä ihmisiä nykyaikaisine rakenteineen turvallisessa ja elinvoimaisessa maaseutuympäristössä. Visio tukee oikein hyvin Kiteen kaupungin omaa visiota palvelevana ja yhteisöllisenä kylien ja pitäjien kaupunkina, joka navigoi rohkeasti tulevaisuuteen luonnollisesti osana luontoa ja vesistöjä.

Selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämis-suositukset (24 kpl) ovat olennaisia Elävä maaseutumme -vision saavuttamiseksi. Esimerkiksi Kitee ydinmaaseutuna tarvitsee vaikuttavia toimintamalleja ja rahoitusvälineitä sekä konkreettisia ja uudenlaisia toimenpiteitä kuntataajamiensa ja maaseutualueidensa kehittämiseksi. Konkreettisten ja vaikuttavien tulosten kautta alueen luottamus ja tulevaisuuden usko maaseutualueiden pito- ja vetovoimaan, elinvoimaan ja menestysmahdollisuuksiin kasvavat.

Kiteen kaupungin näkökulmasta tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet ovat:

1. Digitaalisen ja fyysisen saavutettavuuden ajantasaistaminen
2. Talouden uudistumista tukevien rakenteiden vahvistaminen

3. Toimintaedellytysten, luottamuksen ja tulevaisuuskon voimistaminen.

Kaikki edellä mainitut kolme kohtaa vaativat konkreettisia välineitä tavoitteiden toteuttamiseksi. Digitaalinen ja fyysinen saavutettavuus eivät ajantasaistu ilman pidempiaikaista budjettirahoitusta tai mahdollista EU-rahaa. Talouden uudistaminen, erityisesti itäisen Suomen osalta vaatii myös kohdennettuja ja selkeästi kilpailukykyä parantavia toimenpiteitä, muussa tapauksessa talouden ja sitä myöten myös työpaikkojen määrän supistuminen jatkuu ja voi jopa kiihtyä. Luottamus ja tulevaisuuden usko eivät rakennu pelkästään visioimalla – konkreettiset toimenpiteet ovat paras tae, kun puhutaan tulevaisuuskon voimistamisesta.

Lisäksi Kiteen kaupungin näkökulmasta tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset ovat:

- 1 Digitaalisen kuilun kaventaminen
2. Yksityisteiden kunto
3. Maaseutuvaikutukset, asuminen ja talouden rakenteet
4. Maaseudun kehittäminen cap post 2027
5. TKI-rahoitus, innovaatiojärjestelmä ja pienet toimijat, nuoret ja naiset.

Myös näihin keskeisiin poikkihallinnollisiin kehittämissuosituksiin pätee sama kuin edellä mainittuihin kolmeen tavoitteeseen. Toteutuakseen nämä kehittämissuositukset tarvitsevat konkreettisia työkaluja, muussa tapauksessa suositukset tahtovat jäädä suosituksiksi selontekoon.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

-

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuositusten numerot 1-24)

-

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

-

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

-

Ikäheimonen Tuuli
Kiteen kaupunki